

حدود اختیارات قاضی مأذون

در فقه و حقوق ایران

فرشته موقر

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

کد کتاب: 3 - 96 / H

موقر، فرشته، ۱۳۵۲ - **سببناش**

حدود اختیارات قاضی ماذون در فقه و حقوق ایران / فرشته موقر. **عنوان و نام پدیدآور**

تهران: آیت عقل، ۱۳۹۶. **مشخصات نشر**

۲۲۰ ص. **مشخصات ظاهری**

۶-۲-۹۹۶۰۰-۶۰۰-۹۷۸ **شابک**

فیما **وضعیت فهرست نویسی**

قاضیان (فقه) -- ایران **موضوع**

Judges (Islamic Law) -- Iran **موضوع**

قاضیان -- ایران **موضوع**

Judges -- Iran **موضوع**

BP ۱۹۵/۱/۱۳۹ **زده بندی کنگره**

۲۱۷/۳۷۵ **زده بندی دیجه**

۵۰۸۲۱۶۶ **شماره کتابخانه ملی**

 Ayataghl@yahoo.com

 [@Ayataghl](http://www.ketab.ir)

تهران - خیابان انقلاب - خیابان وحید نظری (تقاطع فخرآزی) - کوچه قدیری - پ ۲۲ واحد ۴

۶۶۴۸۹۲۹۶ - ۶۶۹۶۰۷۶۰

حدود اختیارات قاضی ماذون در فقه و حقوق ایران

☞ انتشارات آیت عقل ☞

فرشته موقر	نویسنده
۲۲۰	تعداد صفحه
اول ۱۳۹۷	نوبت و سال چاپ
وزیری	قطع
۱۰۰۰	شمارگان
۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۰۰-۲-۶	شابک
۱۶۰۰۰ تومان	قیمت

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	معرفی کتاب
۱۷	مقدمه
۲۳	بخش اول: کلیات در شرایط قاضی و اختیارات او از منظر فقه
۲۴	فصل اول: قضاوت و شرایط قاضی در فقه
۲۵	۱-۱-۱ مفهوم و مساحت صاوت
۲۷	۲-۱-۱ مفهوم قضا در آن
۲۸	۳-۱-۱ مفهوم قاضی
۳۵	۴-۱-۱ مقتضای اصل در قضا
۳۶	۵-۱-۱ شرایط قاضی
۴۹	فصل دوم- حدود اختیارات قاضی مأذون
۴۹	۱-۲-۱ عدم لزوم اجتهاد در قضاوت
۵۸	۲-۲-۱ وکالت مقلد بر مقام قضا از سوی مجتهد
۵۹	۳-۲-۱ قضاوت مقلد در زمان اضطرار
۵۹	۴-۲-۱ استقلال مقلد در مقام قضا
۶۱	بخش دوم: حدود اختیارات قاضی مأذون در قوانین شکلی ایران
۶۲	فصل اول- حدود اختیارات در رابطه با دادرسی
۶۷	۱-۱-۲ الزام به عدم اجرای آیین نامه‌ها و قوانین خلاف قانون و شرع
۷۰	۲-۱-۲ تشخیص صلاحیت یا عدم صلاحیت دادگاه
۷۲	۳-۱-۲ اختیار تعیین وقت جلسه از سوی دادگاه در صورت درخواست خواننده
۷۴	۴-۱-۲ دادن مهلت به خواهان در صورت تشخیص موجه بودن دلایل

- ۷۵-۱-۲ تأخیر انداختن جلسه دادرسی (در صورت درخواست و رضایت اصحاب دعوا).....
- ۷۶-۱-۲ اخراج اشخاص منحل نظم جلسه.....
- ۷۸-۱-۲ تفویض اختیار رسیدگی به حساب‌ها و دفاتر به یکی از دادرسان.....
- ۸-۱-۲ قرار دادن سند امتناعی از سوی یکی از طرفین به عنوان قرائن مثبت و همچنین دفاتر بازرگانی.....
- ۸۰-۱-۲ مطالعه پرونده کیفری استناد شده از سوی احدی از طرفین دعوا.....
- ۸۲-۱-۲ مطالبه پرونده دعوی مدنی استناد شده از سوی یکی از اصحاب دعوا.....
- ۸۳-۱-۲ نحوه استماع گروهی (بدون حضور اصحاب دعوا).....
- ۸۳-۱-۲ تشخیص ارزش تأثیر گواهی.....
- ۸۴-۱-۲ احضار گواهان.....
- ۸۶-۱-۲ نحوه استماع رسمی (در صورت معذور بودن گواه).....
- ۸۶-۱-۲ مطالبه استماع گواه از دادگاه دیگر.....
- ۸۸-۱-۲ صدور قرار معاینه محل.....
- ۸۹-۱-۲ درخواست معاینه محل و تحقیقات در دادگاه دیگر.....
- ۸۹-۱-۲ صدور ارجاع امر به کارشناس.....
- ۱۹-۱-۲ دعوت از کارشناس برای ادای توضیحات و همچنین صدور قرار تکمیل کارشناسی در صورت نقص.....
- ۹۰-۱-۲ تعیین میزان حق الزحمه کارشناسی.....
- ۹۲-۱-۲ رسیدگی به امور فوری، بدون تعیین وقت و دعوت از طرفین.....
- ۹۳-۱-۲ اجرای تأمین خواسته و دستور موقت حتی قبل از ابلاغ.....
- ۹۴-۱-۲ به تأخیر انداختن رسیدگی به دعوا در صورت وصول اعتراض داری.....
- ۹۵-۱-۲ اخذ تأمین در اعاده دادرسی.....
- ۹۶-۱-۲ تعیین موعد در مواردی که قانون تعیین نکرده باشد.....
- ۹۸-۱-۲ فصل دوم- حدود اختیارات در رابطه با ادله اثبات**.....
- ۹۸-۱-۲ احراز اعتبار سند در محکمه.....
- ۹۹-۲-۲ تشخیص اوضاع و احوال حاکی از اماره.....
- ۱۰۵-۲-۲ نحوه انجام قسم.....
- ۱۱۰-۲-۲ درخواست از مدعی مبنی بر قسم یاد کردن بر ابقاء حق خود.....

- فصل سوم- حدود اختیارات در رابطه با اجرای احکام..... ۱۱۲
- ۱-۲-۳ ابطال، تصحیح، لغو و یا استرداد اجرائیه در صورت اشتباه در صدور اجرائیه ۱۱۳
- ۲-۲-۳ اختیار نسبت به اجرای احکام توسط مدیر دفتر، کارمندان و... در صورتی که دادگاه دادورز نداشته یا کافی نباشد..... ۱۱۵
- ۳-۲-۳ رسیدگی و رفع اختلاف در وقت فوق العاده در صورت اختلاف در مفاد حکم. ۱۱۵
- ۳-۲-۳ ۴- اعاده عملیات اجرایی در صورت بلا اثر شدن حکم نهایی ۱۱۶
- ۳-۲-۳ ۵- تعیین قیمت محکوم به در صورت عدم تراضی طرفین و در صورتی که محکوم به معین بوده و تلف شده باشد..... ۱۱۷
- ۳-۲-۳ تعیین میزان هزینه در صورتی که محکوم به انجام عمل معینی باشد و محکوم علیه از انجام آن امتناع ورزد..... ۱۱۸
- ۳-۲-۳ ۷- تصرف بهی زراعت و اجرت المثل در صورتی که در ملک مورد حکم خلع ید زراعت شده و موقع برداشت محصول رسیده باشد..... ۱۱۹
- ۳-۲-۳ ۸- تصمیم قطعی اداره نسبت به اعتراض محکوم له به تصمیم قسمت اجرا..... ۱۲۱
- ۳-۲-۳ ۹- تشخیص شأن مکرم علیا در رل مسکونی ۱۲۲
- ۳-۲-۳ ۱۰- اختیار دادگاه در خصوص فروش اموال ضایع شدنی و اموالی که ادامه توقیف آنها مستلزم هزینه نامناسب یا کسر قیمت فاجش باشد..... ۱۲۴
- ۳-۲-۳ ۱۱- رسیدگی به اعتراض ارزیابی در دادگاه مجری حکم و قطعی بودن تشخیص دادگاه..... ۱۲۴
- ۳-۲-۳ ۱۲- تصمیم جهت تعیین حق الزحمه ارزیابی در صورتی که نسبت به میزان حق الزحمه اعتراضی باشد..... ۱۲۵
- ۳-۲-۳ ۱۳- تصویب تغییر حافظ..... ۱۲۶
- ۳-۲-۳ ۱۴- صدور قرار توقیف عملیات اجرایی تا زمان تعیین تکلیف نهایی در صورت ادعای شخص ثالث نسبت به از بین رفتن مال بدون تعدی و تفریط قبل از مطالبه قسمت اجرا..... ۱۲۷
- ۳-۲-۳ ۱۵- تشخیص در کافی بودن یا نبودن عوائد یک ساله مال غیر منقول برای اداء محکوم به و هزینه اجرایی..... ۱۲۸
- ۳-۲-۳ ۱۶- تصمیم گیری در صورت وصول شکایت راجع به تخلف از مقررات مزایده..... ۱۲۹

- ۱۷-۲-۳ رسیدگی به شکایت راجع به تنظیم صورت ملک و ارزیابی آن و تخلف از مقررات و سایر اقدامات دادورز (مأمور اجراء) در وقت فوق العاده و عنداللزوم ابطال و صدور دستور مقتضی ۱۳۰
- ۱۸-۲-۳ صدور دستور قطعی سند انتقال به نام خریدار توسط دادگاه در صورت احراز صحت جبران مزایده ۱۳۱
- ۱۹-۲-۳ صدور دستور انتقال تمام یا قسمتی از ملک که معادل طلب محکوم‌له باشد در صورتی که یک خریدار نداشته و محکوم‌له آن را در قبال طلب خود قبول نماید پس از انقضای مهلت ۲ ماه ۱۳۲
- ۲۰-۲-۳ رسیدگی به دلانای شخص ثالث و طرفین دعوی از سوی دادگاه، در صورت لزوم صدور قرار توقیف عملیات اجراء، اخذ تأمین و تحویل مال به معترض در صورت منقول بودن مال مورد اعتراض ۱۳۳
- ۲۱-۲-۳ رسیدگی به شکایت طلب ایران در جلسه اداری و صدور تصمیم قطعی در مورد ترتیب تقسیم ۱۳۴
- ۲۲-۲-۳ تعیین قیمت دیگری برای خرسه نیز از آنچه در دادخواست تعیین و مورد حکم قرار گرفته است ۱۳۵
- ۲۳-۲-۳ تعیین بهای خواسته به تشخیص دادگاه ۱۳۶
- ۲۴-۲-۳ بررسی تقاضا و صدور قرار قبول و لازم الاجراء بودن حکم و یا ذکر علل و جهات رد تقاضا در خصوص احکام صادره در دادگاه‌های خارجه ۱۳۷
- ۲۵-۲-۳ رسیدگی به اختلافات ناشی از اجرای احکام و اسناد رجوع و اشکالاتی که در جریان اجرای آن‌ها پیش می‌آید، توقیف عملیات اجرایی و ابطال اجرائیه ۱۳۸
- بخش سوم: حدود اختیارات قاضی مأذون در قوانین ماهوی ۱۴۱**
- فصل اول: قانون تجارت ۱۴۳**
- ۱-۱-۳ مجازات تخلف از نداشتن دفاتر تجاری و ثبت آن ۱۴۳
- ۲-۱-۳ انحلال شرکت تضامنی و عنداللزوم حکم به اخراج شریک یا شرکای معین ۱۴۵
- ۳-۱-۳ تعیین حدود مسئولیت جهت جبران خسارت ۱۴۸
- ۴-۱-۳ محکومیت تأدیه دیون هر یک از مدیران یا مدیر عاملی که ورشکستگی شرکت معلول تخلفات او بوده است ۱۴۹

حدود اختیارات قاضی مأذون در فقه و حقوق ایران ۱۱

- ۵-۱-۳ تمدید مدت مأموریت مدیر یا مدیران تصفیه توسط دادگاه (در صورتی که از طرف دادگاه تعیین شده باشند)..... ۱۵۱
- ۶-۱-۳ دادن مهلت برای رفع موجبات بطلان..... ۱۵۱
- ۷-۱-۳ تعیین حق الزحمه مدیران تصفیه..... ۱۵۲
- ۸-۱-۳ اعلان اخطار در جرایم به دارنده سند مجهول و عندالافتضاء تعیین مدت بیش از سه سال برای ابراز سند..... ۱۵۴
- ۹-۱-۳ قذغن نمودن مدیون نسبت به عدم پرداخت وجه سند..... ۱۵۵
- ۱۰-۱-۳ اعلان اخطار علاوه بر مجله رسمی در سایر جرایم..... ۱۵۶
- ۱۱-۱-۳ مهلت دادن و اخطاریه در صورت ابراز سند مفقودی و متعاقباً محکومیت مدعی در صورت عدم عقبی دعوی و عدم اظهار دلیل..... ۱۵۷
- ۱۲-۱-۳ ابطال وری سند نویسه درج در مجله رسمی و هر وسیله دیگر..... ۱۵۸
- ۱۳-۱-۳ صدور حکم پرداخت وجه سند گم شده در صورتی که ادعای مدعی را قابل اعتماد ببیند..... ۱۵۸
- ۱۴-۱-۳ دستور نگهداری مال النجا به نفع ثالث در هنگام اختلاف بین متصدی حمل و نقل و مرسل الیه..... ۱۵۹
- ۱۵-۱-۳ صلاحدید و تشخیص نسبت به وارد تاجر ورشکسته به عنوان ثالث..... ۱۶۰
- ۱۶-۱-۳ تبدیل عضو ناظر و جایگزینی و..... ۱۶۱
- ۱۷-۱-۳ امر به تحقیق با حضور عضو ناظر..... ۱۶۲
- ۱۸-۱-۳ اختیار صدور قرار در صورت تصمیم به اعطاء مجلس نسبت به طلبکار شناخته شدن صاحب طلب متنازع فیه و شرکت در مذاکرات هیئت طلبکاران..... ۱۶۳
- ۱۹-۱-۳ اختیار نسبت به قرار تأخیر مجلس در صورتی که مالی مورد تعقیب جزائی واقع شود..... ۱۶۴
- ۲۰-۱-۳ اخذ تأمین در صورتی که تاجر ورشکسته به عنوان ورشکستگی به تقلب تحت توقیف یا حبس در آید..... ۱۶۴
- ۲۱-۱-۳ تمدید مهلت جهت تهیه مقدمات ثبت شرکت..... ۱۶۵
- فصل دوم- قوانین مدنی..... ۱۶۷**
- ۱-۲-۳ مصرف اموال مجهول‌المالک جهت فقرا..... ۱۶۷
- ۲-۲-۳ صدور قرار توقیف اموال در صورتی که مدیون قصد فرار از دین را داشته باشد ۱۶۸

- ۳-۲-۳ محکوم نمودن مدیون به جبران خسارت حاصله از تأخیر در تأدیه دین ۱۷۰
- ۴-۲-۳ انجام فعلی که در ضمن عقد شرط شده باشد توسط دیگری و با خرج ملتزم ۱۷۲
- ۵-۲-۳ دادن مهلت عادلانه یا قرار اقساط ۱۷۳
- ۶-۲-۳ اجبار شریک ممتنع در تنقیه قنات یا تعمیر یا اجاره یا بیع سهمش ۱۷۵
- ۷-۲-۳ مهلت دادن به مقتضای صدور قرار اقساط ۱۷۷
- ۸-۲-۳ اجازه انجام تغییراتی در رهن در صورت منع مرتهن ۱۷۸
- ۹-۲-۳ نقضای ضمان یا تضمینات دیگر از امین ۱۷۸
- ۱۰-۲-۳ تعیین نفقه در صورت اختلاف در میزان نفقه ۱۷۹
- ۱۱-۲-۳ تشخص سلاخ و مصلحت نکاح دختر قبل از ۱۳ سالگی و پسر قبل از سن ۱۵ سالگی ۱۸۰
- ۱۲-۲-۳ صدور مجورند نکاح دختر باکره‌ای که به سن بلوغ رسیده و پدر یا جد پدری وی بدون علت موجه از دادن اجازه تنایب می‌نمایند ۱۸۰
- ۱۳-۲-۳ اجبار شوهر نسبت به ایالات در صورت استنکاف یا عجز از دادن نفقه ۱۸۱
- ۱۴-۲-۳ اجبار زوج به طلاق در صورتی دوام زوجیت موجب عسر و حرج زوجه باشد و این امر اثبات شود ۱۸۲
- ۱۵-۲-۳ واگذاری حضانت طفل با رعایت مصلحت کودک بعد از ۷ سالگی به هر یک از ابروین ۱۸۳
- ۱۶-۲-۳ واگذاری حضانت طفل در صورتی که در اثر انحصار اخلاقی و... پدر یا مادر نگهدارنده فرزند، تربیت وی در معرض خطر باشد ۱۸۴
- ۱۷-۲-۳ پرداخت نفقه افراد واجب‌النفقه از طریق برداشت از اموال غایب یا مستنکف ۱۸۵
- ۱۸-۲-۳ تعیین و نصب قیم، تعیین ناظر و حدود اختیارات وی ۱۸۶
- ۱۹-۲-۳ تعیین وظایف افرادی که برای قیمومت تعیین شده‌اند ۱۸۸
- ۲۰-۲-۳ تعیین نوع تضمین از قیم ۱۸۸
- ۲۱-۲-۳ اختیار در تشخیص اماره ۱۸۹
- ۲۲-۲-۳ مقرر نمودن قسم با انجام تشریفات خاص مذهبی و یا تغلیظ آن به نحو دیگر ۱۹۰
- ۲۳-۲-۳ درخواست قسم از مدعی، در صورتی که بقای حق در نظر حاکم ثابت نشده باشد ۱۹۱
- ۱۹۳ فصل سوم- قانون مسئولیت مدنی

حدود اختیارات قاضی مأذون در فقه و حقوق ایران ۱۳۸۸

- ۱-۳-۳ رسیدگی، ثبوت خسارت و الزام به جبران خسارت (اعم از مادی یا معنوی)..... ۱۹۳
- ۲-۳-۳ تعیین میزان ضرر و زیان، طریقه و کیفیت جبران با توجه به اوضاع و احوال قضیه
..... ۱۹۴
- ۳-۳-۳ تخفیف میزان خسارت..... ۱۹۴
- ۴-۳-۳ تعیین نحوه‌ی جبران خسارت، میزان تأمین در صورت جبران به طریق مستمری و
تجدید نظر نسبت به حکم..... ۱۹۵
- ۵-۳-۳ تشخیص میزان تأمین جهت نگهداری شخص ثالث یا محرومیت شخص ثالث از
حق..... ۱۹۶
- ۶-۳-۳ صدور حکم به خسارت مالی و همچنین حکم به رفع زیان در صورتی که اهمیت
زیان و نوع تقصیر ارباب نماید..... ۱۹۸
- ۷-۳-۳ تعیین میزان استولت در صورتی که چند نفر جمعاً زبانی را وارد آورند..... ۲۰۰
- فصل چهارم- قسریت از خانواده**..... ۲۰۱
- ۱-۴-۳ معاف نمودن یا تا سرر برداخت هر یک از اصحاب دعوی نسبت به پرداخت
هزینه دادرسی، حق الزحمه استیلا، صورت عدم تمکن مالی و همچنین تعیین وکیل
معاضدتی در صورت اقتضاء..... ۲۰۱
- ۲-۴-۳ صدور دستور موقت در امور از قبیل حضانت، نگهداری و ملاقات طفل و نفقه
زن و محجور که تعیین تکلیف آنها فوریت دارد..... ۲۰۳
- ۳-۴-۳ نحوه ابلاغ و تشریفات در صورتی که عرفین راه‌هایی از قبیل نمابر، پیام تلفنی و
پست الکترونیکی را برای این منظور به دادگاه اعلام کرده اند..... ۲۰۵
- ۴-۴-۳ به تأخیر انداختن جلسه دادرسی به درخواست زوجین یا یکی از آنها حداکثر برای
دو بار و به منظور ایجاد فرصت برای صلح و سازش..... ۲۰۶
- ۵-۴-۳ استفاده از مراکز مشاوره وابسته به سازمان بهزیستی..... ۲۰۷
- ۶-۴-۳ اخذ نظر مراکز مشاوره خانواده با مشخص کردن موضوع و تعیین مهلت..... ۲۰۸
- ۷-۴-۳ تشخیص دادگاه خانواده در صدور رای، علیرغم ارائه نظریه کارشناس از سوی
مراکز مشاوره..... ۲۰۸
- ۸-۴-۳ واگذاری امور حضانت طفل به دیگری یا تعیین ناظر با پیش بینی حدود نظارت
وی..... ۲۰۹

معرفی کتاب

۱- مستقل و منحصر به فرد بودن

کتاب حاضر از جمله کتاب های حقوقی است که تا کنون به این صورت سابقه تألیف نداشته و اساساً برخوردار از زمینۀ حدود اختیارات قاضی مأذون از جنبه فقهی بصورت خیلی مورد مطالبی تألیف نموده اند، اما در بعد حقوقی تألیفی یافت نشد. بنابراین در این کتاب سعی شده حدود اختیارات قاضی مأذون هم از جهت فقهی و هم از جهت حقوقی به طور کامل جمع آوری و به رشته تحریر درآید. ضمن اینکه به منظور جمع آوری اختیارات قانونی قائم مأذون، علاوه بر جستجوی الکترونیکی، قوانین شکلی و ماهوی، بارها و بارها مورد مطالعه دقیق و موشکافانه قرار گرفته است.

۲- جامع بودن مطالب

فهرست مطالب، عناوین و زیرشاخه ها بیانگر جامعیت مطالب ارائه شده در ابواب فقهی و حقوقی اختیارات قاضی مأذون می باشد.

۳- شماره دار بودن مطالب

بمنظور سهولت استفاده از مطالب کتاب و همچنین رسیدن آسان به موضوعات مورد نظر، هر کدام از قوانین شکلی و ماهوی در فصل های جداگانه و با برداشتی از ماده قانونی مربوطه در قالب عنوان به رشته تحریر در آمده و مورد بحث و بررسی قرار

گرفته است. ضمن اینکه مطالب به صورت مسلسل بیان گردیده تا با ذکر شماره مطلب، خواننده به راحتی به موضوع مورد نظر رهنمون گردد.

۴- کاربردی بودن محتوا

با توجه به مینقل بودن موضوع کتاب و احصاء حدود اختیارات قاضی مأذون بویژه از بعد قانونی - بود اساتید، این کتاب می تواند به عنوان کتابی مرجع، مورد استفاده قضات، اساتید و پژوهشگران قرار گیرد.

۵- حق بهره برداری از نظرات

با وجود ویژگی هایی که بیان شد نتوانند این حق را برای خود قائل است که از نظرات اساتید، قضات، وکلاء، دانشجویان و ... که این کتاب را مطالعه می کنند، بهره مند شود.

مؤقر- بهمن ماه ۱۳۹۶